Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 207. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 3-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 207. VOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИПИНИТЬ СТРАЙК ВАНТАЖНИКІВ НА ОСНОВІ ЗАКОНУ ТЕФТА—ГАРТЛІ

ПРАЦЯ ПОЧНЕТЬСЯ В НАЙБЛИЖЧОМУ ТИЖНІ; ДЮІ ПІДТРИМУЄ НОВУ СПІЛКУ ВАНТАЖНИКІВ

Президент Айзенгавер вирішив припинити на 80 днів страйк вантажників, що охопив усі порти на східньому побережжі від стейту Мейн до Вірджінії. За дванадцять годин після припинення праці страйкарями, президент заявив, що цей страйк загрожує народньому добробутові та безпеці країни і покликав до життя тричленну комісію, — яка має дослідити справу. Ця комісія збирається на наради 3 жовтня, і найпізніше 5 жовтня здасть звіт президентові. Якщо президент погодиться з рішенням комісії припинити страйк вантажників, тоді він попросить генерального прокурора, щоб той звернувся до Федерального Суду з просьбою заборонити страйк. Після проголошення судом заборони — вантажники мусять негайно припинити страйк і працювати 80 днів. Такий є спосіб поступування згідно з законом Тефта-Гартлі. Представник давньої спілки вантажників, яку недавно виключено з АФЛ, заявив, що його робітники негайно вернуться до праці, коли буде судова заборона страйку. Організатори нової спілки вантажників, яка буде членом АФЛ, заявили, що судова заборона страйку вийде на користь спілці вантажників, яка є під проводом Райена, обвинуваченого в розтраті спілкових фондів. Але губернатор Томас Дюі твердить, що після припинення страйку вантажники зможуть переорганізуватися в нову спілку, яка не матиме у свойому проводі злочинних елементів, як це є в спілці під проводом Райена. Давніше президент користав із закону Тефта-Гартлі для того, щоб дати час представникам робітників і працедавців на ведення переговорів, тепер переговори зірвані, бо представники корабельних підприємств відмовилися далі переговорювати з представниками Міжнародної Спілки Вастажників під проводом Райена. Надіються, що під час 80-денного припинення страйку сияснитися ситуація на робітничому фронті, і тоді можна буде укласти нову умову між вантажниками і корабельними підприємствами, яка вигасла 30 вересня. Нюйоркського порту пильнують тисячі поліцистів, які дбають про те, щоб не було насильства і щоб вантажники могли спокійно страйкувати. Небезпека заворушень тим більша, що між вантажниками йде боротьба за опанування організованого життя. Секретар - скарбник нової спілки вантажників, Пол Голл заявив у розмові з губернатором Дюі, що стара скорумпована спілка завалиться, коли прийде до вибору її проводу.

СТРАЙК В СХІДНИХ ПОРТАХ

З уваги на страйк портових вантажників, в портах на східньому побережжі припинено не тільки вивантажування кораблів, але й допомогу в їхньому причалюванні до пристані. На фото: французький пасажирський корабель „Ліберте" намагається причалити до пристані в Ню Йорку власною силою, без допомоги буксирів.

Ачесон відізвався на користь розмов з Москвою

Ню Йорк. — Колишній державний секретар Дін Ачесон відізвався на користь розмов з Совєтським Союзом, виступивши публічно вперше після залишення ним посту державного секретаря в січні цього року. Промовляючи на влаштованому фундацією Вилсона прийнятті в його честь у готелі Валдорф Асторія, Ачесон критикував теж уряд президента Айзенгавера за зменшення видатків на оборону та на закордонну допомогу. Він перестерігав, що зменшення тих видатків може легко пошкодити антикомуністичному альянсові західнього світу. Він закликав президента Айзенгавера скріплювати цю коаліцію, як основну базу американської закордонної політики. Рівночасно Ачесон рекомендував урядові З'єдинених Держав увійти в переговори з урядом Совєтського Союзу. Він вважає, що, в обставинах вже розбудованої військової і господарської могутности З'єдинених Держав і вільного світу, такі переговори з Москвою тепер „можуть бути успішні". При цьому він підкреслив слово „можуть бути", виявляючи цим свій сумнів щодо такої можливости. На тему переговорів з Москвою Ачесон дослівно заявив: „Переговори є можливі й побажані і могли б — але тільки могли б — бути продуктивні". У своїй промові Ачесон не забув згадати й про своє „старого противника" сенатора Мек Карті за його „обиди" для альянтів та за його „тоталітарні методи" у відношенні до комуністів.

ІНДІЙЦІ В КОРЕЇ ВБИЛИ ТРЬОХ АНТИКОМУНІСТИЧНИХ ПОЛОНЕНИХ

Токіо. — З Кореї наспіла вістка, що індійські війська, які в демілітаризованій зоні Кореї охороняють перевезених туди полонених, що відмовляються від репатріяції до своїх країн, вбили трьох антикомуністичних північних корейців і десятьох поранили. Одного полоненого вбито і 5 поранено в четвер, а двох вбито й 5 поранено в п'ятницю. Індійці вияснюють, що це сталося під час спроби масової втечі антикомуністичних китайців і північних корейців. До заворушень прийшло під час того, як „невтральні" лікарі відвідували хворих. Під час їх відвідин, здорові полонені прилучилися до криків і свистів хворих, почали обкидувати камінням членів „невтральної" репатріяційної комісії і добиратись до дротяної огорожі, якою обведений табор. Для привернення порядку індійські вояки віддали кілька сальв, у висліді яких і трапилися вбиті та ранені, що викликало велике обурення серед полонених, як теж і в західній публічній опінії. Тим часом уряд З'єдинених Держав відкинув пропозицію вислати до Кореї членів родин тих двох десятків американців, які відмовились вертатись з комуністичного полону а натомість дозволив записати виголошені ними переконування на грамофонних плитах і в тій спосіб передати їх полоненим.

Доллес підписав договір з Кореєю

Вашингтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес підписав у четвер договір взаємної оборони між ЗДА і Кореєю. Збоку Кореї договір підписав корейський міністер закордонних справ И. Т. П'юн. Урочистому підписанню договору приглядалося багато осіб. Після підписання договору, Доллес висловився, що цей пакт становить ще одну ланку в „спільній безпеці вільних народів Тихого океану". Бажанням ЗДА, ствердив він є „чинно діяти, щоб здійснити силу і вартість" договору. Доки договір не увійде в силу, збройні сили обох народів в Кореї будуть підлягати команді ОН й, у випадку неспровокованого нападу на Корею з боку комуністів, команда Об'єднаних Націй негайно почне дії. Доллес вияснив ,що договір має бути ще ратифікований Сенатом, що він надіється, що для нього не буде ніяких перешкод і що це станеться на черговій сесії Сенату в січні наступного року. Далі державний секретар вияснив, що договір не має іншого характеру, крім оборонного. „Ми не маємо ніяких напасницьких задумів проти якоїбудь нації", заявив він, застерігшись, що, проте, „ми розуміємо", що з огляду на загрозу, волю можна забезпечити тільки силою, бо „гіркий досвід навчив нас, що слабість сприяє агресії".

СТІВЕНСОН РАДИТЬ ПРЕЗИДЕНТОВІ ДОМОВИТИСЬ З СОВЄТАМИ

Вашингтон. — У четвер відбулася важлива двогодинна розмова в Білому Домі, коли Адлей Стівенсон, переможений демократичний кандидат на президента в минулорічних виборах, складав президентові Айзенгаверові справоздання з своєї подорожі по світі. Подорож Стівенсона охопила значну частину світу, він побував у двадцяти шести країнах, вивчаючи на місцях найголовніші проблеми сучасности. Після розмов з президентом, при яких був частинно присутній і державний секретар Джан Ф. Доллес, Стівенсон, з ініціятиви Білого Дому, відбув пресову конференцію, на якій зокрема, була заторкнена справа відношення Стівенсона до Совєтського Союзу і держав совєтського бльоку. Виявилось, що в розмові з президентом Стівенсон висунув думку про необхідність для вільного світу знову взяти в свої руки ініціятиву в справі миру. Вільний світ мав би запропонувати тривалу систему взаємного забезпечення ненападу, яка охоплювала б і Совєтський Союз та його сателітів. На запит, чи президент вважає погляди Стівенсона за угодівство, запитаний відповів запереченням. Запит нав'язував до закиду Стівенсонові в угодовстві відносно Совєтського Союзу, що його висунув минулого тижня в Шікаґо голова Сенатської Політичної Республіканської Комісії Г. Фергусон. Стівенсон вважає, що президент доцінює вагу цієї справи й що вона тепер становить предмет поважних студій Державного Департаменту. Оправданням своїх поглядів Стівенсон вважає трактування Совєтами Північно-Атлантійського Пакту чи проєктованої Европейської Оборонної Спільноти, як організацій, що мають напасницьке спрямування. Пропозиція забезпечити мир в порозумінні з Совєтами роз'яснить атмосферу — ствердив Стівенсон. Про це саме він говорив 15 серпня в Шікаґо, коли виступав у всекрайовій радіовій і телевізійній передачі з справозданням про свою подорож. Він тоді ствердив потребу забезпеки ненападу спільно з Совєтами та іншими европейськими країнами, серед яких назвав Францію і Німеччину. Якщо ж і тоді Совєти не виконають своїх зобов'язань (як очищення окупованих країн, мирового договору з Австрією чи об'єднання Німеччини), тоді „ми будемо мати хоч роз'яснене повітря". На запит про те, чи в розмові з президентом він торкався совєтської водневої бомби, Стівенсон відповів, що він поставив про це кілька питань і отримав деякі інформації. Стівенсон привіз також особисте звернення до президента від одного з „світових провідників", імени якого він не назвав. Стівенсон заявив, що президент Айзенгавер розглядає його пропозицію щодо взаємних зі Совєтами гарантій про ненапад.

Англійські соціялісти устійнили лінію партійної закордонної політики

Маргейт. — Невтралізація Кореї і Формози, допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй і припинення німецького дозброювання — це головні постанови, що їх прийняв Екзекутивний Комітет англійської Лейбор Партії на річному партійному з'їзді в Маргейті, устійнюючи лінію партійної закордонної політики. Крім цього з'їзд гостро виступив проти американсько-еспанського договору, вважаючи, що це є „поважний моральний і політичний удар" по позиціях усіх західніх демократій. Прийняття резолюцій з'їзд це вбив ще одна „перемога" так званого поміркованого крила партії з колишнім прем'єром і лідером партії Етлі у проводі, що був референтом закордонних справ в Екзекутивному Комітеті. Разом із секретарем партії Морганом Філіпсом, теж „поміркованим", Етлі критикував американську закордонну політику, але водночас перестерігав перед „гістеричним" підходом до З'єдинених Держав. Етлі назвав негативне становище ЗДА у справі допущення червоного Китаю до ОН „абсолютно смішним". Він атакував теж маркіза Селсбері, що заступав Англію на останній конференції трьох держав у Вашингтоні за те, що він не зумів провести постанови про конечність скликання конференції „великої чвірки".

Колишнього прем'єра Єгипту засуджено на смерть

Каїро. — Колишнього прем'єра Ібрагіма Абдель Гаді й електромонтера Магамеда Ахмед Авада, що їх разом судили, військовий Революційний Трибунал, настановлений новою єгипетською владою, засудив на смерть на шибениці, визнавши їх винними у зраді. Обидва присуди мусять бути ще затверджені повною Головною Революційною Радою, від рішення якої нема відклику. Військовий міністер і президент тричленного Революційного Трибуналу Абдель Латіф Богдаді заявив, що Революційна Рада займеться цим засудом „у свій час". Засуджений Ібрагім Абдель Гаді був прем'єром Єгипту від грудня 1948 до липня 1949 року і лідером колишньої роялістичної партії садистів. Його арештовано 21 вересня ц. р. Йому закинули зраду, корупцію, користування терористичними засобами, участь в операціях на чорному ринку і спільництво в убивстві, але він заперечив будь-яку свою вину. Розправа тривала три дні. Він мав допуститися зради, змовляючись з „одною чужою державою" над поваленням теперішньої влади і поверненням до влади короля Фарука.

Іранська армія жадає смертного присуду для Моссадека

Тегеран. — Ген. Азмудег, шеф прокуратури іранської армії, заявив, що він буде жадати на суді, який судитиме колишнього іранського прем'єра Моссадека, смертного засуду на нього за збройний бунт проти легальної влади. Цього бунту Моссадек доконав в характері міністра військових справ, коли він, замість прийняти 16 серпня ц. р. лист іранського шаха з рук генерала Назірі, арештував його і видав наказ до армії збройно протиставитись шахові, що є найвищим військовим командувачем і головою держави. Разом із Моссадеком судитимуть також генерала Тагі Рігі, колишнього шефа штабу.

Франції загрожує новий страйк

Париж. — Опанована комуністами Генеральна Конфедерація Праці проголосила 24-годинний страйк на залізничій лінії Париж-Ліон. Страйк проголошено на знак протесту проти переслухання кількох залізничників, що брали участь у страйковому русі в серпні ц. р. Комуністи ведуть по фабриках і установах агітацію за страйком, що має початися у найближчий вівторок, коли збереться на наради французький парламент. Комуністична ліга закликала робітників висилати делегації до парламенту з домаганням підвищення платень.

Президент Айзенгавер про шляхетні завдання Червоного Хреста

Вашингтон. — Президент Айзенгавер промовляв на посвяченні нового будинку Американського Червоного Хреста в Вашингтоні. У своїй промові він заявив, що, будучи головним командувачем союзних військових сил в Европі під час війни, мав нагоду бачити ту шляхетну й гуманну працю, яку виконував Червоний Хрест. Айзенгавер казав, що він глибоко був зворушений діяльністю цієї інституції, яка поспішає з допомогою тим, хто її потребує. Президент ганив „себелюбство, брутальність і нечемну поведінку в міжнародних взаєминах і на крайовому терені між поодинокими клясами та групами". Червоний Хрест, — казав він „усобнює великі і шляхетні чесноти людини, яка дістала їх у спадку від Всемогучого". Голова місцевого відділу Червоного Хреста в Вашингтоні пані Джан Кліффорд Фолджер подав до відома, що новий будинок Червоного Хреста — це найсучасніша будова в світі, яка має всі потрібні влаштування для успішної праці не тільки на терені міста Вашингтону, але й для всіх працівників, що служать ідеї Червоного Хреста в цій країні.

Підвишка оплат за міжстейтові телефонічні розмови та поштові пакунки

Вашингтон. — Постановою Федеральної Комунікаційної Комісії підвищено на 8 відсотків оплату за телефонічні міжстейтові розмови. Ця підвишка принесе телефонам „Бел Телефон Систем" чистого доходу річно 35,000,000 долярів. Змінена телефонічна тарифа передбачає підвишку по 5 центів за кожну додаткову (понад трихвилинну) розмову між телефонічними станціями та розмову лише з певною особою („персон-ту-персон"), якщо ці розмови відбуваються між різними стейтами на віддалеглості понад 25 миль. Нові приписи впроваджують також підвишку на 5 до 10 центів від нормального часу телефонічної розмови (три хвилини) уночі і в неділю. Ця підвишка торкається розмов на віддалеглості від 41 й 2,300 миль. Також підвищено на 35 відсотків оплати за пересилання поштою пакунків, що передбачила це в липні Міжстейтова Торговельна Комісія. Підвищені оплати за пакунки принесуть Департаментові Пошти додатково 153,000,000 дол. річно.

В АМЕРИЦІ

● **169,398 долярів** відшкодування дістане пані Сильвія Ротенберг від Нешенел Ерлайнс за те, що в лютому 1952 року вона дістала тяжкі ушкодження під час летунської катастрофи в Елизабет, в стейті Ню Джерзі.

● **Губернатор Воррен** прибуде з Каліфорнії до Вашингтону 4-го жовтня, щоб у понеділок 5-го жовтня бути присутнім на засіданні Найвищого Суду.

● **Голова Спілки Вуглекопів** Джан Л. Люїс заявив, що єдиний спосіб позбутися шкідливого для робітників закону Тефта-Гартлі — це вибрати прихильний до робітників Конґрес у 1954 році.

● **Бувший державний** секретар ЗДА Кордел Голл святкував 82-гі уродини. Він заявив, що ЗДА боронять далі тих засад, за які він боровся впродовж свого життя.

● **Генерал майора** Кеннет Д. Николса іменовано директором Комісії Атомової Енергії на місце Маріона В. Бойєра, який зрезиґнував із свого становища.

● **Голова Американського** Медичного Об'єднання заявив, що він сподіється, що рак, серцеві недуги та поліо стануть виліковальні за яких десять років. Його сподівання не поділяють інші знавці медицини. Так, крайовий інститут серцевих недуг припускає, що наука зможе контролювати більшість серцевих недуг лише за 25 років.

● **Державний департамент** висловився з найбільшим признанням на адресу французького батальйону, який змагався в лавах військ ОН в Кореї. Тепер цей батальйон залишає Корею і переїздить до Індо-Китаю, щоб там продовжувати боротьбу проти комуністів.

Труман про завдання американської молоді

Карутерсвіл, Мо. — Бувший президент Труман, промовляючи до 1200 студентів, заявив, що найближчих 20 років життя, які ще перед ним, хоче присвятити на те, щоб вчити американську молодь про „велич нашої країни". „Старші люди, такі, як я, казав 69-річний бувший президент Труман, передають керівництво цієї великої нації молоді". Тому молодь повинна працювати над собою, щоб мати змогу гідно вести свою націю. „Вивчайте історію, головно історію ЗДА. Пізнавайте нашу країну. пізнавайте, що це значить бути громадянином одної із вільних країн світу". Труман заявив, що він тепер „не кандидує на ніщо, тільки на приватного громадянина".

„Думка" спростовує помилку рецензента „Н. Й. Таймсу"

Ню Йорк. — Український Хор „Думка" переслав Редакції „Н. Й. Таймсу" листа з протестом і спростованням помилки, яка трапилась в надрукованій у цій газеті рецензії на виступ „Думки" в Тавн Гол минулої неділі. Спростування, яке підписав голова „Думки" інж. А. Осадца, стосується до фрази рецензента, в якій сказано, що хор співав пісні „російських композиторів, правдоподібно українців". „Думка", дякуючи за рецензію та стверджуючи її об'єктивність в музичній оцінці, висловлює своє рішуче застереження проти того, щоб українських композиторів називати росіянами, а їхні твори — російськими, тим більше, що Редакцію так в програмах, як і в окремих вияснених перед концертом було належно поінформовано про хор, концерт та виконувані твори й їх композиторів. „Хочемо вірити — сказано в листі — що цей випадок не повториться, що „Ню Йорк Таймс", як одна з найбільших газет наших днів, перестане вживати перестарілих і дискредитуючих припущень, що поняття „російський" і „український" є одновначні. В листі теж прохається Редакцію, щоб вона публічно виправила помилку. Як нас інформують, в цій самій справі вислано до „Н. Й. Таймсу" теж низку інших спростувань збоку українських музичних кіл.

Змагання за мистецтво в бейзбол — на першому місці

Ню Йорк. — Серії бейзболу за світове мистецтво в цьому році спорту опановують головну увагу американців, і навряд чи є яка сила в світі, щоб могла ту увагу відтягнути. Головне змагання відбувається тепер між двома професійними дружинами, „Єнкімами", які вже чотири рази підряд були світовими мистцями, та „Даджерами", які бажають їм це мистецтво відібрати, а на чергових змаганнях, що відбулися на стадіоні „Єнків" при участі 66,786 глядачів, „Єнкі" перемогли „Даджерів" у відношенні 4:2 пунктів і мають тепер перевагу двома пунктами. Все населення країни, від найстаршого до наймолодшого, живе цими змаганнями. Разом, коли робітники й урядовці посвятилися до праці, часто можна побачити в їх руках портативні радіоапарати, а в деяких підприємствах навіть переривають на кілька хвилин працю, щоб почути останні звідомлення про вислід змагань. Між приятелями й знайомими відбуваються заклади на те, хто переможе, а звідомленнями про перебіг та вислід змагань починаються всі радіові звідомлення. Кореспонденти в Об'єднаних Націях запитували Совєтського представника Вишинського, що він думає про „Даджерів" та їх вигляди в теперішніх змаганнях, На це Вишинський відповів, що він не хоче „встрявати у внутрішньо-американську політику".

Радарна застава боронить Дарданельську протоку

Маніяс, Туреччина. — Офіційно повідомлено, що в теперішніх великих маневрах суходільних військ, морської фльоти і летунства на водах Туреччини дуже успішно виявилась радарна сіть, що має боронити проти воронних летунських налетів Дарданельської протоки. У цих маневрах бере участь 100,000 війська, у тому половина турків. У маневрах беруть участь 5 держав Атлантійського пакту. Вдруге в історії турецький підводний човен перевіз американських, англійських і інших військових експертів через Босфор на Чорне море, після „очищення" протоки від мін. У маневрах беруть участь також 6 американська фльота, англійська Середземноморська фльота й грецькі та італійські кораблі.

Папа екскомунікував усіх переслідувачів кардинала Вишинського

Рим. — Папа відлучив від Церкви усіх, що провинилися проти кардинала Вишинського, заборонивши йому виконувати його повинності та заславши його в невідоме місце, без уваги на те, чи це поляки чи особи іншої національности. Екскомунікаційний декрет підписав кардинал Джіованні Піцца, секретар Конгрегації, і контрасигнував монсіньор Ферро, асесор Конгрегації. Текст акту відлучення від Церкви переслідувачів кардинала Вишинського, примаса Польщі, покривається з екскомунікаційним текстом, виданим після засудів загребського кардинала Степінака, мадярського примаса кардинала Міндсенті, чеського архиєпископа Берана й мадярського архиєпископа Греса.

Совєти повертають німецьких і австрійських „злочинців"

Берлін. — Вернулася група звільнених з совєтського полону німецьких воєнних полонених, цим разом у числі 1,085 осіб. Разом повернулись за останньою догодою між Совєтами й східньо-німецьким урядом 3,500 німецьких вояків. Багато з них перебувало в совєтському полоні коло 12 років, засуджені як „воєнні злочинці". Водночас совєтський уряд повідомив Австрію, що 15 жовтня ц. р. вернуться додому 6000 австрійців, що їх Совєти теж засудили були й тримали в полоні, як „воєнних злочинців".

В СВІТІ

● **Іден,** англійський міністер закордонних справ, вперше за останніх шість місяців засів за свій стіл в міністерстві закордонних справ у Лондоні.

● **Комуністи в країнах** Далекого Сходу мають літаків вдвоє більше, як летунство Об'єднаних Націй, заявив у Токіо ген. Гейланд, шеф американського далекосхіднього летунства. До цих країн він включає: Корею, Японію, червоний Китай і Сибір.

● **Німецькі соціялісти** у західньо - німецькій Федерації Професійних Спілок, відкинувши спочатку домагання християнських демократів дати їм більший голос у спільній Федерації, тепер повідомили, що вони схильні переговорювати про це. Таким чином мабуть не прийде до розламу в західньо-німецькому професійному робітничому русі.

● **Представники деяких держав,** що вислали свої війська до Кореї, дуже здивувалися, — коли ЗДА предложили їм рахунок за виряд, що його дали американці. Норвеґія, Швеція, Голляндія і Південна Африка вже сплатили. Канада сплачує, а з іншими 15-ма ведуться переговори. Колюмбійський делеґат заявив, що коли б Колюмбія знала, що має заплатити за виряд, то була б відкликала свій батальйон.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГОЛОВНИЙ СУДДЯ

Президент Двайт Д. Айзенгавер найменував дотеперішнього губернатора Каліфорнії, Ірла Воррена, головним суддею Найвищого Суду З'єдинених Держав. Цей високий пост був звільнений після смерти дотеперішнього головного судді Фреда М. Винсона в дні 8-го вересня. Воррен, що має тепер 62 роки, перебере свій новий пост вже в найближчий понеділок, коли має початися сесія Найвищого Суду.

Призначення Воррена головним суддею прийняла більше ніж з апробатою публічна опінія, що цілком певно вплине й на затвердження тої номінації Сенатом. Деякі великі американські щоденники, як „Н. И. Таймс" і „Н. И. Геральд Трибюн", не тільки схвалюють найменування Воррена, але й заповідають, що він буде „великим головним суддею".

На це є багато підстав у дотеперішній діяльності нового головного судді, як і в його характері та темпераменті. Воррен народився в Лос Анджелесі, Каліфорнія, 19-го березня 1891-го року. Закінчивши студії права, він уже в 1914 році був прийнятий до Адвокатської Палати і, після відносно короткої адвокатської практики в Овкленді, Каліфорнія, перейшов до судової практики, займаючи найрізноманітніші пости, включно з генеральним прокуратором стейту Каліфорнії. Від 1943-го року він є губернатором Каліфорнії. Як старшина Американської Армії брав участь в першій світовій війні.

Виконуючи судові й адміністраційні функції, Воррен, сам республіканець і свого часу кандидат на республіканського заступника президента, здобув собі велику популярність в обидвох партіях, і не тільки в своєму стейті, але й в цілій країні. Загально вважається, що Воррен надавався б на кожний уряд, на який його міг би призначити президент і який він сам хотів би прийняти. Але на головного суддю він має не тільки спеціяльні кваліфікації, але й ідеальний характер. За десять років губернаторства він виявив незвичайні адміністраційні здібності, велику рухливість і енергію, а при цьому лагідність, толеранцію та людяність. Його вважають першорядним дипломатом в поведінці, що зокрема придасться йому в продовжуванні складного завдання вдержувати рівновагу в самому Найвищому Суді, що з такою зручністю робив його попередник, покійний Винсон. Знавці цих обставин вважають, що такі надії у великій мірі перерішили те, що вибір президента Айзенгавера припав власне на Воррена. Недалека майбутність виявить чи й наскільки ці надії були оправдані.

Пост головного судді — один з найбільш достойних в країні. Він очолює Найвищий Суд, завдання й обов'язки якого означені в III Статті Конституції З'єдинених Держав. До найважливіших завдань Найвищого Суду належить, м. і. інтерпретація постанов Конституції, що поширюються на всі охоплені Конституцією і законом проблеми законодавчої й виконавчої влади та громадянських прав. Головний суддя заприсяжує президента країни і сам складає присягу, в якій урочисто зобов'язується „виконувати справедливість без огляду на особи і признавати рівні права бідним і багатим" та виконувати наложені на нього обов'язки „відповідно до своїх найкращих здібностей і розуміння, та згідно з Конституцією й законами З'єдинених Держав".

Звичайно, ніхто не може сказати наперед, з яким результатом новий головний суддя використає своє знання, свій досвід і свої здібності в зустрічі з найвищими проблемами Конституції. А тих проблем є багато в застосуванні Конституції до поодиноких ділянок життя. В розв'язці тих проблем та у виконуванні найвищих суддейських функцій йому цілком певно допоможуть інші члени Найвищого Суду, як і загальна доброзичливість, якою прийняв нарід призначення його на цей високий пост.

Американське летунство

З доривочних повідомлень у пресі довідуємося про щораз більші здобутки ЗДА в царині летунства. Час від часу бачимо навіть світлини деяких, іноді дивовижних формою і виглядом, літаків, але рідко коли призадумуємося над тими, чому ЗДА видають на вдосконалення свого летунства такі велетенські суми.

Всі летунські досягнення ідуть в тому напрямі, щоб випередити ворога в посмності, швидкості, радіюсові й в силі вогню. Всі ці намагання зводяться в підсумках до того, що всі навіть зовсім модерні літаки передчасно „старіються".

І так, для прикладу „надбомбовик" Б-36, який ще заледве тому 2-3 роки був вершком досягнення в бомбовому летунстві — нині видається фахівцям занадто повільним і малоповоротним — словом перестарілим... Винищувачі з пропелеровим погоном мають сьогодні з летунської точки зору вартість „бруху", а їхню малу швидкість супроти турбоджетових нищильників, порівнюють іронічно до їзди диліжансом і автомобілем. Правда, турбоджетові літаки зуживають вдесятеро більше пального, як колишні літаки, а до того для кожних двох новозмонтованих моторів треба мати 3-4 нових у резерві. Але така є вимога часу, і Америка до того достосувалась.

Американський департамент оборони в 1953 р. отримав згоду Конгресу видати на летунську оборону 22,9 мільярда долярів. За пляном — до 1 липня 1954 року має бути готових 143 летунських крила-ескадри, тобто 7,500 літаків т. зв. „першої лінії" і 20,000 транспортовиків та різних допоміжних типів. Сьогодні має вже Америка 100 ескадр з 5,000 літаків першої лінії, з яких 750 можуть перевозити навіть найважчі атомові бомби, і 500 легких бомбовиків, призначених до перевозу легших атомових бомб у глибоке вороже запілля.

Щоб точніше уявити собі, на що зуживає гроші такий астрономічний летунський бюджет, вистачить порівняти, що, коли в часі другої світової війни „літаюча твердиня Б-17" коштувала 200,000 долярів, то турбоджетовий бомбовик „Б-47" коштує аж 3,7 мільйона долярів. (Його рекордовий час перелету з Америки до Англії 4 год. 21 хвилина). Вдосконалений тип „Б-36", який, окрім 6 пропелерів, має ще 4 турбоагрегатори, коштує 5,5 мільйона долярів.

Але це ще тільки половина того, скільки коштує стратегічний надбомбовик Б-52, що має 8 турбоагрегаторів, розвиває швидкість 700 миль на годину, досягає висоти 50,000 стіп, з радіюсом лету 11-12 тисяч миль. Цей надбомбовик може взяти 4 важких або 8 середніх атомових бомб і кошти його будови переходять суму 10 мільйонів долярів. Якщо, наприклад, нищильник Ф-84 коштує 300,000 долярів, то його побратим, „Суперджет Ф-100" — 1 мільйон долярів, а подвійний ракетний нищильник Ф-89 — 1,3 мільйона долярів. На запасні частини і на вдержання у постійному поготівлі тих 100 ескадр, призначено в американському летунському бюджеті 2 мільярди долярів.

Тим часом розбудували ЗДА також ракетну зброю, а на вдосконалення самої тільки ракети „Матадор", керованої радіохвилями, призначено 300 мільйонів долярів. Їх було вжито перший раз у Кореї з літаконосця „Боксер", з віддалі понад 200 миль. Всі вдосконалення зміряють у тому напрямі, щоб ракетними бомбами досягти інших континентів і нищити точно намічені цілі. Сьогодні вже не розробляють радіюса ракети, бо це вже зроблено — а тільки працюють над її прецизністю.

З черги розбудовують і вдосконалюють новий тип літака-нищильника, т. зв. „електроробота", який має зробити революцію у повітроплавстві. Летун вже при швидкості 800 миль на годину може попасти у фізичне знесилення і втратити змогу контролювати дії машини. „Електроробот" може летіти без летуна, навіть зі швидкістю 2500-3000 миль. Вирішним у ньому є тільки витривалість матеріялу, який при надмірному обтяженні може розлетітися на шматки.

Наприкінці слід згадати, що американська індустрія, яка з вибухом корейської війни переставилася на повну мобілізаційну продукцію, може крім усіх інших типів літаків, виробляти в 1953 р. самих тільки бойових літаків 12,000, з того 7,000 для американського летунства, 3,600 для воєнно-морського летунства і 1,400 для держав Атлантійського Пакту.

З наведеного видно зовсім ясно, чому бюджет американського летунства такий високий. Немає сумніву, що нові досліди вимагатимуть ще більше видатків, але одне є основне — і це дуже влучно передав президент Айзенгавер у своїй недавній промові: „ніяка жертва, і ніяка посвята не є завеликі, коли їх треба віддати в оборону Батьківщини".

Ярослав Курдидик

Китай наслідує Росію

Загальновідома річ, що всі неуспіхи тоталітарних держав, диктатори та їхні помічники спихають на „ворогів народу". Це найкраще можна обсервувати в совєтській Росії, де від самого початку „вороги народу" допомагають большевицькій верхівці вдержуватись при владі. Бо якби не геніяльна і злочинна думка про те, що у всьому винні „вороги народу", та не постійна тотальна війна з тими „ворогами народу", то цей народ мав би вже давно нагоду розправитись із справжніми своїми ворогами.

Скільки знищено тих „ворогів народу" в Совєтській Росії, важко точно окреслити. Тільки один великий експеримент в Україні в період примусової колективізації, що був переведений двадцять років тому, коштував сім мільйонів жертв. А такі експерименти — це й є безперервна злочинна діяльність комуністичної верхівки, яка не може й думати про спокійне та упорядковане життя, а постійно жене населення до соціялістичної утопії. У спокійному впорядкованому житті не було б місця для большевицького режиму.

Новий доказ побудови державного управління на боротьбі з „ворогами народу" дає сьогоднішній Китай. Цей новий комуністичний режим ні в чому не хоче уступити свойому майстрові, ба що більше — щоб йому припобатись — ще й перевиконує свою норму. За п'ять років існування червоного Китаю кількість жертв із тавром „ворогів народу" перейшла далеко цифру п'ятнадцяти мільйонів людей. Правда, населення Китаю — це одна п'ята всього людства, але ж і червоний режим там ще не скінчився.

За даними, які переслало китайське підпілля — так звана Демократична Революційна Ліга, червоний Китай винищив масовою екзекуцією коло двадцяти семи тисяч японських воєннополонених. Майже всіх їх спалено живцем, а як офіційну причину подано їх відмову погодитись із червоними реформами. Така сама доля зустріла і китайських воєнно полонених націоналістів, лише число їх далеко більше, бо доходить до чотириста тисяч осіб. Вже в останній корейській війні червоні китайці вспіли перевести подібну екзекуцію над південно-корейськими полоненими — вояками Об'єднаних Націй, понад 23 тисячі яких спалено живцем. Та головний контингент „ворогів народу" — таки свої власні громадяни, навіть часто високо поставлені особи.

За свого недовгого панування Мао вспів уже винищити близько п'ятнадцяти мільйонів „ворогів народу", приписуючи їм вину у всіх неуспіхах свого злочинного уряду. Цікаво поглянути на табелю, хто це такі, ці люди. Найповажнішу цифру, бо аж п'ять мільйонів, виказують поміщики, чи, як називає їх офіційна статистика — сільські деспоти. Далі йдуть „реакціонери Куомінтангу" — коло трьох мільйонів осіб, різного роду „реґенти" — понад два і пів мільйона, засланці, які приділені до армії для фронтових робіт понад два мільйони осіб. Як разюче виглядає побіч цього величезного числа невинно винищених людей кількість покараних справжніх злочинців, злодіїв, грабіжників і вбивців, що дала цифру трохи більшу, ніж сто тисяч. Але ж і між тими, окресленими урядово як злочинці, напевно не один „ворог народу".

Та на цьому не кінець. Подібно, як совєтська Росія, і червоний Китай обернувся у велику тюрму. Всі арештанти зобов'язані до примусової праці. Праця їх не тільки безплатна, але й родини зобов'язані до харчування арештованих. Лише у випадку, якщо арештанти не мають родин, або їхні родини мешкають далеко, прохарчування бере на себе держава, зобов'язуючи їх після відбуття кари відробляти видані на їхнє утримання кошти.

Але до примусової праці зобов'язані не лише арештанти. Затруднені в господарстві робітники чи сільські працівники також зобов'язані до безплатної примусової праці. Таких працівників-невільників має Китай більше, ніж десять мільйонів. Роботи на будівництві у своїх провінціях зобов'язані теж виконувати усі мешканці, головно студенти та урядовці. Це відомі „суботники", що забирають людям кожну вільну хвилину включно з неділею і які дають режимові безплатну робітну силу. Число таких невільників-працівників необмежене, бо „суботники" відносяться дослівно до всіх громадян, крім, розуміється, комуністичної верхівки.

Варто звернути увагу ще на одну ділянку боротьби з „ворогами народу". Це боротьба з релігією. Червоний Китай від перших днів свого існування почав поборювати релігію. Переслідується не лише католицьку чи протестантську Церкви, яких обвинувачують в шпіонажі, але також буддистів, таотистів і мусульман. Дотепер з уваги на релігійні переконання, знищено або ув'язнено в червоному Китаї до триста тисяч осіб, а при цьому сконфісковано церковного майна вартости до ста мільйонів американських долярів.

Боротьба з релігією не замикається самим винищенням та переслідуванням. За прикладом московського майстра, червоний Китай використовує різного роду ренеґатів, доручаючи їм встановити „незалежну систему релігії". Вони перекладають релігійні книги, узгіднюючи їх з комуністичною філософією, і намагаються підпорядкувати релігію комуністичному урядові. Недавно відбулась у Китаї конференція релігійних провідників, на якій ухвалено застосувати резолюції московської релігійної конференції, що відбулася 5 травня 1952 року, також у Китаї. Духовні семінарії в Китаї зліквідовано, а натомість відкрито Союзну Теологічну Семінарію в Нанкіні, завданням якої є виховувати провідників нового релігійного руху, що йде по лінії комуністичного режиму. Релігійне життя поєднується з політичним. Церкву зобов'язується вести кампанію проти „капіталістичної Америки", зміцнювати дружбу з Росією і звеличувати її допомогу. Всі релігійні бібліотеки знищені.

Вже з цього короткого перегляду видно, що кожний крок червоного Китаю виконаний за наказом з Москви і за російським зразком. Режим утримується лише на спеціяльно придуманій боротьбі з „ворогами народу", і лише завдяки перманентному підсилюванню цієї боротьби червоні тоталітаристи можуть утримуватись при владі. Ім'ям „ворога народу" вони затаврують навіть кандидата на диктатора, як було у випадку з Берією, якщо поважніші неуспіхи вимагатимуть „поважнішого пояснення", але ніколи не зрезиґнують із своєї злочинної тактики.

Т.

Американські вояки в українській спільноті

Коротка вістка, що появилась в „Свободі", про приступлення поверх 20-ти вояків американської армії, ветеранів корейської війни, до Об'єднання бувших Вояків-Українців в ЗДА (ОбВУА), зактуалізувала болючу проблему українських комбатантів в Америці. Ця проблема болюча тому, що вона, хоч ніби всім ясна й всіми визнана, але все ще далека від практичної реалізації. Завдання колишніх вояків-українців з будь-якої армії будь-якої держави, тих усіх, які тепер живуть в ЗДА, не підлягають сумніву: 1) зберігати взаємний організаційний і духовий зв'язок для плекання вояцьких традицій всіми пригожими способами і 2) популяризувати українське ім'я й українські політичні змагання серед співзвучних американських кругів. Перше завдання українські комбатанти по змозі своїх сил виконують. Особливо останній Загальний З'їзд ОбВУА минулого літа в Ню Йорку зробив багато для зосередження всього українського комбатантського активу в ЗДА в одній комбатантській організації, стараючись тим часом, поки це можна буде перевести з доброї волі і переконання всього членства, тримати інформаційний і духовий зв'язок із усіми існуючими в ЗДА зорганізованими клітинами колишніх вояків-українців.

Зате справа зв'язку українських комбатантів із американським світом і пропаґанда ними української справи на американському терені залишається ще тільки побожним побажання. Нема сумніву, що цю місію повинна переводити передусім організація Українських-Американських Ветеранів, себто американців, що служили в американській армії і не забули про свою спільність з українським громадянством в ЗДА, не забули свого кровного українського походження і знають та відчувають, що повинні помагати Україні на ґрунті Америки. Українські-Американські Ветерани, як організація, постали в днях 29-31 травня 1948 року на основуючих зборах у Филаделфії. Наступна конвенція відбулась знову на „Меморіял Дей-Вікенд" у Ню-арку, третя конвенція — у Ню Йорку, четверта — у Филаделфії, врешті остання, п'ята, в днях 7 і 8 червня 1952 року — в Гадзон-Готелі в Ню Йорку. У вступному слові конвенційного видання тодішній голова Українських-Американських Ветеранів В. Т. Дармограй згадував про „короткий період апатії" в організації, але заповідав „постійний розвиток угору". Він стверджував, що члени тієї організації, як американці і як американські українці, та ще й вояки, мають виконати особливу місію, що її охопив він в гаслі: „працювати, здвигати і служити".

Організація Українських Американських Ветеранів не тільки на своїх основуючих зборах заманіфестувала вірність справі визволення України, але й у першому періоді своєї діяльности проявила чимало активности. Вона старалася залеґалізувати себе, як окрема група в Американському Леґіоні, виступала з своїм окремим прапором на українських і американських маніфестаціях. На жаль, ця активність або ослабла, або український загал просто про неї непоінформований. Відомо лише, що наладнати зв'язок і співпрацю між Українськими Американськими Ветеранами й ОбВУА дотепер не вдалося: одні з одними не тільки не співпрацюють, але взаємно мало про себе знають. Гарною була остання конвенція цієї організації в Ню Йорку. Дуже цікаво буде почути на найближчій конвенції, як переборола організація апатію, на яку нарікав її попередній голова.

ОбВУА ж обмежило свою діяльність виключно до українського терену, до справ внутрішньоорганізаційних та імпрез (здебільша доповідей) для своїх членів. На згаданому останньому публічному вечорі у Филаделфії заявляли, що організація хоче стояти „обличчям до громадянства". Це похвальна діяльність і кожна з дотеперішніх конвенцій цієї організації може чимсь похвалитись з такого організаційного й культурницького відтинку. Зате про пропаґанду української справи на американському терені українські комбатанти, згуртовані в ОбВУА, так само не думали і не думають. Себто вони думали, ця мета є зазначена в статуті, завжди буває про це мова на загальних з'їздах, на попередній конвенції говорено навіть про таку публікацію в англійській мові, що її видати покликані спеціяльно українські вояки визвольної війни, але до здійснення цього пляну досі не дійшло. Коли чуємо суґестії про якусь нову видавничу діяльність ОбВУА, то автоматично насувається застереження: чи знову тільки для внутрішнього вжитку, в українській мові для українського читача, чи для усвідомлення американців у справах, що про них найкраще можуть усвідомити колишні українські вояки?! Ясно, що коли б були великі фонди, то можна б і треба засипати український ринок рідними виданнями. Але коли тих фондів так мало, так страшенно скупо, то чи не є першою місією колишніх вояків українців, тепер в ЗДА, спричинитися до поширення і поглиблення знань серед американського громадянства про визвольну війну України?!

Приступлення гурту українців, вояків американської армії і ветеранів останньої світової війни, до ОбВУА, відкриває радісні надії, що може в недалекій майбутності вдасться встановити безпосередній живий зв'язок із Американським Леґіоном і помалу зазначати в ньому свої впливи. Водночас, той новий гурт молодих ідейних людей, що перейшли знаменитий вояцький вишкіл у новітній війні, повинен впливати й на ОбВУА, щоб воно більше уваги звертало на американський терен. Це великий організаційний і моральний успіх Управи ОбВУА — приєднання до себе цих „корейців". Ще більшим успіхом буде органічний, творчий вплив такого нового членства на діяльність організації. Зазублювання українського й американського життя поступає швидкою ходою. Завдання українських громадських діячів є, щоб воно не було механічне, а відбувалось з щораз більшою користю для української справи.

Люба Савчук

ДІВЧИНА МАНДРУЄ

(3)

Наталка Петрошенко

По приїзді до Лаґпункту 2, який ми охрестили „Кобилячим двором", нас усіх посадили до карного ізолятора. Ізолятором був вузький, але довжелезний барак, з загальним помостом, де окрім гнилої соломи, нічого не було. Для опалення ізолятора стояв на середині величезний казан, який ми розпалювали раз на тиждень, бо ті три кілограми брезклих дров, що діставали ми на добу, не вистачало навіть нагріти казана. Щоб краще „зігрітися". На сніданок видавали 300 грам змерзлого до каменю хліба, який треба було спочатку відігріти під пахами рук, щоб можна було вгризти. На обід і вечерю — заморожену капусту, без солі й квасу. Поївши, ми так замерзали, що не находили собі місця. Зігрітися лежучи, було теж неможливо, бо в стіни бараку кожної ночі намітало снігу так, що на ранок 8-10 осіб залишалися спати вічно під ним. Обмороженими були майже всі. Одні менше, інші більше. Моя подруга Наталка Петрошенко обморозила пальці ніг так, що за деякий час в неї відвалилося м'ясо і замість пальців залишилися чорні кусники кісток. Наталка Петрошенко вирішила покінчити життя самогубством. Щоб досягти його, вона зірвала з себе чорну сукню, зробила з неї прапор, на якому написала глиняним милом: „Геть рабство! Хай живе воля!" і зібравши останні сили вона вилізла на дах ізолятора. Зобачивши це, сторожа відкрила по ній стрільбу. Вона скотилася в низ навіть не поранена. На постріл сторожі прибігло начальство табору. Першим запитом до неї було, навіщо це вона зробила? Відповідь була коротка: „Розстріляйте мене!"

Мети своєї Петрошенко досягла. Наступного дня ранком перед строєм нам вичитали: „Наталка Петрошенко покарана смертю". Правда, її смерть спричинилася до поліпшення умов нашого життя. По її смерті нас, що залишилися в живих (150 осіб з 525) почали розподіляти з ізолятору. Хворих до лікарні, немічних підгодовувати. Я — після півторимісячного лікування, — попала на працю до свинарні.

„Свиняча дача"

Умовини життя при свинарнику були багато кращі ніж в ізоляторі. Хліба нам давали більше, а найголовніше, що окрім призначеного приділу можна було підживитися біля свиней. Їм давали кращу страву ніж нам і то тричі на день в спеціяльно до цього побудованій їдальні. Перед годівлею свиней, страву завсіди перевіряв лікар, і коли він знаходив, що вариво є несмачне, то готували іншу страву. Свині мали перевагу не лише в їжі над нами, але й в мешкані. Зимою жили вони в добре опалюваних свинарнях, а на літо переводили їх до „свинячих дач". „Свинячі дачі", це офіційна назва і не нами видумана. Всі свині були призначені для держави, а здохлих свиней дозволялося готувати для в'язнів. Пригадую, коли на свиней напав падіж, здохлих свиней варили і продавали нам по три карбованці за кіло. Ми ж за працю одержували в день 0,70 — 1,20 рубля. У випадку, коли лікар не находив причини смерти свині, тоді вся вина падала на того, хто за ними доглядав. А це загрожувало добавкою до строку 5 років ув'язнення.

Черниці

Поруч нас знаходився табір жінок засуджених по 58 статті, серед яких було 250 черниць. Прибули вони сюди ще за часів розгрому манастирів на Україні. Мешкали вони всі в одному бараці і були одягнені в довгі чорні спідниці і такі ж стьоганки. Голови покривали чорними хустками.

Їх поведінка нас дивувала. Поперше, вони не визнавали примусової праці. Майже цілими днями молилися Богові, співали побожних пісень. Кожнього дня їх сторожа силоміць витягала з бараку, ставила в колони і гнала до праці. Не встигла сторожа черниць виводити за зону табору, як вони, ніби по команді, всі падали обличчям на землю і читали вголос молитву. Розлючена сторожа заголяла їм спідниці на голови, штовхала чоботами під боки. Від таких знущань черниці піднімалися і ішли ледве помітним кроком, не залишаючи ні на хвилину молитов і псальмів. Заки сторожа доводила їх до місця праці, проходив день. Повертатися до табору сторожа не мала часу, тому викликала важтажне авто і ним транспортувала черниць назад. До цих знущань долучається ще й „коники" п'яного коменданта з охороною. Найулюбленішим було для нього приходити до черниць тоді, коли помолившись Богові, вони сідали до їжі. От в цей час крізь двері й просувалася пика коменданта, що горланив так, — що й нам було чути.

— Хто вам дав жерти?

— Бог дав, — відповідали вони.

Розлючений комендант жбурляв ногами поживу і пускав в хід непристойні слова. Він наказував не давати черницям їжі декілька днів. А потім знову діставав ту ж саму відповідь:

— Бог дав...

Таборовим звичаєм було померлу людину зразу класти в труну і везти до яру, де мерця викидали, а труну забирали до табору. Труни в таборі відогравали ролю транспорту і за їх цілість відповідали транспортники. Черниці на таке погребіння не погоджувалися. Вмерлу сестру черниці обмивали, клали в труну, і, виконавши всі християнські звичаї, віддавали на погребіння, з умовою, власної присутности під час похорону. Про цю поставу черниць ми знали всі. Деякі з них не витримали знущання і зреклися чернецтва і жили серед нас. Але дивне — ми цих чомусь не поважали, і ті в нас викликали подив.

(Закінчення буде)

ВИСОКІ ШКОЛИ ЛЬВОВА

„Радянська Україна" (з 2 вересня) пише про високі школи у Львові таке:

„До возз'єднання Західньої України в єдиній Українській Радянській соціялістичній державі у Львові було чотири вузи, в яких навчалося близько 6 тисяч студентів, переважно дітей поміщиків, капіталістів, духовенства, осадників, куркулів. Для дітей робітників та селян двері вищої школи були закриті.

Тепер у Львові працює дванадцять вищих учбових закладів, в яких навчається понад 20 тисяч студентів. Цього року на перші курси львівських вузів прийнято 5,400 юнаків та дівчат. Це найбільший прийом за весь час існування львівських вузів.

Переважну частину студентів перших курсів становлять діти робітників, селян та інтелігенції Львівської, Дрогобицької, Тернопільської та інших західніх областей України".

Сам часопис пише, що „переважну частину студентів становлять" студенти з Галичини, але „РУ" не подає, звідки походять усі інші студенти, що студіюють у Львові. Але ми знаємо, що ті студенти надсилані з Московщини та з далекого Сибіру, і вони займають місця, які призначені для українців із західніх земель.

КОНГРЕС ЕВРОПЕЙСЬКОЇ МОЛОДІ

Старинне німецьке місто Фульда приймало в своїх мурах молодих гостей ізо цілої Европи. 19-20 вересня в цім місці відбувся Конгрес Европейської Молоді. До цієї організації належать прихильники Об'єднаної Демократичної Европи з усіх її частин. Народи, поневолені тоталітичними режимами, представлені в цій оорганізації через свою еміграцію.

Фульда — барокове місто. Своєю архітектурою воно нагадує наш старий Київ або Львів. Це місто відоме в історії від 744 року, коли йо-І-му тисячолітті у Фульді була найбільша церква на північ від Альп. Ігумен бенедиктинів у Фульдськім манастирі мав титул князя. В 17-18 ст. бенедиктини перебудували місто в стилі бароко. Славний архітект Дінценгофер збудував катедральну церкву, він же, так, разом з Галлазіні, вибудував замок у бароковому стилі. Фульда — резиденція католицького єпископа. Поряд з бароковою архітектурою в Фульді збереглися пам'ятки романської доби. Тепер Фульда начисляє 45,000 людности. Тут є розвинена гумова і текстильна промисловість.

Фульда лежить близько залізної завіси: 30 кілометрів на схід починається тоталістична імперія Москви. В цьому місті тисячі делегатів молоді з різних країн Европи могли вільно обговорити потреби і цілі Руху Молоді. Фульду офіційно проголошено Містом Европейської Молоді. Президент Европейської Федералістичної Молоді та одночасно голова Німецького Союзу Европейської Молоді Вольфганг Кангіссер у своїм заклику до учасників Конгресу в Фульді зазначив між іншим:

„Ця політична маніфестація з признанням всієї молоді до ідеї злуки европейських національних держав в одній Европейській Союзній Державі, для переборення духового порізнення і політичного розламу між европейськими народами".

В. Кангіссер згадав також народи, що перебувають під диктатурою Москви:

„Наш привіт особливо тим людям усіх країн і народів за залізною заслоною, яким ми устами молодих східно-европейців, що перебувають на чужині, висловлюємо наше сердечну приязнь".

Конгрес Союзу Европейської Молоді одержав привіти від різних визначних осіб з різних країн, також від канцлера Аденауера. Думки і надії Европейської Молоді, представлені на Конгресі в Фульді, висловив В. Кангіссер такими словами в своїй вступній промові 19 вересня: „Ми зробилися нетерплячі в роках, коли політичні провідники все давали словесні заяви, бо ми не розумісмо, що в Европі вибухають майже щотижня кризи, які є приводом і оправданням того, що об'єднання Европи йде так помалу". При тім Кангіссер заявив, що об'єднання теперішньої вільної Европи „має бути початком об'єднання всієї і, зокрема, Східньої Европи".

Французький представник Лоран сказав:

„Ми хочемо нарешті жити, ми хочемо, щоб емігранти могли вернутися на батьківщину, і щоб порозуміння між Німеччиною і Францією стало дійсністю".

Іменем Української Молоді на чужині та з уповноваженням Ради Вільної Молоді Центральної і Східньої Европи заявив у своїй промові д-р Богдан Федеnко (Париж): „Східні европейці знають, що стан розірваности незносимий.. Тільки об'єднана Европа може допомогти народам Европи вийти із сучасного тяжкого стану, з економічних труднощів і національного та політичного рабства". Від Болгарії промовляв Дамянов, від Саарської области — Барт, який підкреслив, що Саарська проблема може бути вирішена легко в об'єднаній Европі і радив цю справу вирішити, „поки ви ще на волі і не сидите в Сибірі". Данець Петерсен зазначив у своїй промові, що скандинавські країни вже пішли вперед до злуки і скасували границі й пашпорти між своїми державами. Говорили також представники молоді Австрії, Бельгії, Голляндії і ін. Закінчив це віче промово проф. Льора (Париж), який підкреслив, що об'єднання Европи здійсниться: „або в свободі, або в концентраційному таборі"...

Д-р Б. Федеnко промовляв через радіо для Голосу Америки і для радіо „Вільна Европа" (19-20 вересня). Ця промова була переслана в різних мовах для народів Східу Европи.

Для вибраних, учасників Конгресу український представник мав у Фульді 19 вересня спеціяльний виклад з дискусіями на тему: „Східня Европа і Об'єднана Европа". Зміст лекції такий: Народи за залізною завісою і їх спільна традиція з Европою: античне спадщина і християнство, традиції вільної шляхти і вільних міст; вплив Французької революції і романтики; визволення народів Середньої і Східньої Европи в 19-20 ст. Розвиток в дусі західної демократії; Найважніша спільна спадщина з цілою Европою: демократична політична культура.

Об'єднана Европа, хоч і не повна, може бути передумовою для злуки цілої Европи. Для Сходу Европи це — справа життя. Мусить бути створена забезпека супроти російського імперіялізму і для нормального розвитку тепер поневолених націй.

(У. І.)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Фінікс, Арізона

Громада живе й розвивається.

Літня пора мало придатна для громадської праці, особливо в Арізоні, де сонечко досить таки сильно припікає і робить людину ледачою. Проте, мешканці Арізони переносять цю горяч, що досягає 112 степенів далеко легше, ніж в Ню Йорку або в Філаделфії. Хоч не раз здається, що вліті тут серед цієї „пустелі", де лежить місто Фінікс мало би все згинути від спеки, мало б забракнути води до питтю людям, не то рослинам.

Але в дійсності зовсім не так. Про нестачу води тут ніхто ніколи словом не обмовивсь, навпаки — вліті плата за воду обнижується, і її без жалю ллють вечорами і ранками на зелені травники, що простяглися обабіч широких і рівних вулиць. Крім того через саме місто проходять два широкі канали, якими вода плине до цитрусових садків та фармерських полів, що розкинулися навкруги Фініксу.

Отже, коли подивитесь на розлогий Фінікс з найвищої будівлі, то побачите великий зелений гай. І цей гай направду вічно зелений, бо до кінця грудня дерева тут тримають листя, а вже в січні знову вкриваються новим листом. Так само й травники вічно зелені.

От в цьому вічно зеленому місті, де цілий рік тепло, де нема осінньої та весняної сляхоти, де 340 днів на рік світить сонце, живе маленька українська громада, що складається з людей, стан здоров'я яких підірвався і вони незданті були працювати на сході. Приїхавши сюди, вони прийшли до себе і стали до праці. Цих людей не страшить арізонське сонце. Бо лише воно, а не хто інший, повернуло їм здоров'я. Тому вони і в найгарячіші літні місяці не припиняють громадської праці.

З початком літа тутешній Жіночий Клюб влаштовував міжнаціональний вечір, на якому виступали вперше у Фініксі і українці — дорослі і діти — з національними танками. Пізніше на міжнаціональному вечері окремо виступали українські діти, захоплюючи глядачів. Їх щедро нагороджували оплесками і розпитували, хто вони та звідки приїхали. Після того виступу їх покликали показати своє мистецтво на телевізії.

Все це прийшло не припадково, а в наслідок упертої праці. Наші танцюристи вдень працювали, а ввечері підготовлялись до виступів. Найбільшу жертвенність проявляв при цьому п. Ганкевич, який, не зважаючи на слабій стан здоров'я, відізвавсь на заклик голови громади і підготував танцюристів до виступів. З дітьми він працював окремо.

Управа громади допомогла одній родині, яка опинилася в дуже тяжкому стані через хворобу. Управа намовила одного доброго українця купити цій родині гарний будинок, в якому вона тепер і мешкає. Це заощаджує їй річно понад 500 доллярів.

Крім того влаштовано було пікнік та декілька групових виїздів на озера і в околиці Фініксу. Всі ці виїзди залишили в учасників прекрасні спогади.

В. С.

З Концертової Залі

ВИСТУП „ДУМНИ" В ТАВН ГОЛ

Коли в Европі, Південній Америці, Австралії чи ще деинде наш чоловік читатиме те, що досі написано про хор „Думку", то він ніяк і нічого з того не розчовпає, що цей хор справді під оглядом мистецьким собою представляє. Бо писання „про фраки", „золоті зорі в облаках морі", репрезентативність, тощо, нічого людині не кажуть про самий спів і хорову спроможність. І це тому що аматорство і всякі інші немистецькі мотиви дописувачів наносять шкоди не тільки нашій імміграційній суспільності безсердечно дезорієнтуючи її, але — і то далеко більшої — самому хорові. — Бо такі рецензування обламутять хористів, гальмують мистецький розвій і поступ хору.

Найважніше враження, винесене з концерту в Тавн Гол, було те, що „Думка" працює над собою. Це преважне, бо наполеглива праця може доказати чудес. — Однак хор, що зовсім добре презентується на сцені і показав поважну скількість хористів (біля 60), мусить спромогтись на те, щоб поправити три недоліки. Ось вони: баси (1-ші і 2-гі), натуга звуку, і деяка суховатість співання. Через ці недостачі спів не всюди доходить до серця слухача, не поривас публіки і виступ залишає по собі не таке враження, як міг би залишити.

І тоді, коли вже спочатку приємно було ствердити, що тенори „Думки" дістали ясніщі звук, бо вже в першій пісні (Гими Зевесові) задзвеніли вони чітко-і панівно, з басами було якраз навпаки. Вже в тій же першій пісні тони їх вдарили нас охляло і плоско. Думалось, що це початкова недиспозиція чи хвилювання, та ні: беззвучність остала до кінця. Не змоглися і врятувати навіть деякі гарні „контрування". А, що нема вигладів на доплив якихось особливих і нових голосів, тому з тих, що є, треба добути тон. Воно тяжкувато, але можливо.

Видобути із них тон, це ділом диригента. Або лопнути, або дати тон!

Коли ж баси не звучать, то без сумніву недалеко вже до того, щоб і цілий хор не звучав. Хор диспонує „п'яном", має навіть „форте", але недостає йому „фортіссімо". І це не тому, щоб його там таки не було, а тому, що хористи відчиняють роти (аби ні!), та голосу не дають. А „фортіссімо" залежне ж від максимум голосу. Голос треба дати! І то всі, як один! Не було цього „фортіссімо" ні в „Підземних ковалях", ні в „Та болять ручки" ні навіть у наддатку „Садок вишневий". Але власне закінчення „Підз. ковалів", Штравсового вальса, чи унісон у „Жниваx" (Гей лани і т. д.) переконують, що хор може викувати оте „фортіссімо".

Суховатості співу не врятує ніяка техніка виконання (наймаркантніший приклад: „Гуляли"), коли в хорі кожний співак зосібна не переживатиме того, що співає. Не можна думати ні про „джаб", ні про погоду, ні про дівчину, коли співаєте. Забудьте сцену і публіку, а скупчуйтесь тільки над тим, про що в пісні річ іде. А за змістом слів і лінією мелодії, вкладайте у спів усе почування, глибину свого серця і душі. Будьте певні, що тоді слухачі не нудитимуться, навіть коли і тексту не розуміють („Грін Слейвс"). — Ця суховатість позначилася вже в другій пісні („Паломників хор" з Тангайзера) і вона, в загальному (крім моментів) протяглась, аж до „Вальса", де хор ожив, збудився, прийшов до себе. Неточний впад у „Ловецькій пісні" (з Фрайшлюц-а) може приключитись, але приспішувати місцями так, що фортепіян не може наздігнати, це вже гірше. До кращих місць концерту належить початок „Ой, нема" (з Гамалії). Ця ж пісня була і найкраще законспанована п-ю Вахнянин. „Думка" не додержує рівня, на який вона виплигнула у „Вальсі" і наступних піснях. Квінта в „Ой, зійшла зоря" зазвучала спочатку нечисто (акцент!); остання строфа, що мала б бути кульмінацією чутою, вийшла без емоції й інтенсивности. В „Жнивах" початкова інтонація тенорів недописує, але є прецизні синкопи, а головно відрадний момент концерту: кріпкий унісон! Ні серця ні розмаху в „Та болять ручки", але і тут є цікаве місце: чумаченько та в сопілку грає. Справжній успіх вечора прийшов щойно з Лисенковою: „Та забіліли сніги". Ожило серце, з'явилась душа, хор потонув у чарі пісні, на залі вперше війнуло магічним настроєм. І навіть звукова недолугість басів, — так важних у цій же пісні, не зуміла протурити цього щирого настрою. Цю безпосередність і щирість (крім вокальності), задержав хор і в „Коломийці". Та вершком вечора остала народня: „Та забіліли".

Диригент хору О. Микитюк опрацьовує речі дбайливо і старанно, тільки більше ритмічности і прецизії („Ловецька пісня", „Ковалі", спонтанности „Ковалі", „Та болять ручки"), а передовсім чуттєвого (майже все крім „Заболілі"). Програма короткувата (13 пісень).

Солісти: Бучовський хоч і стратив на силі, та не на красі голосу. Чорний цікавий, із гарною краскою тенор. Граб кращий, як передше. Ворох в „Ой, зійшла зоря" — це не був спів (винен диригент!), зате у „Бісі" (Серенада Маршнера) саме він міг би послужити взірцем для хористів „Думки", що знаменито співає з душею і серцем. Це тенорове соло найбільш чулий момент концерту.

Реасумуючи все, треба сказати що хор, крім: „Забіліли" і частинно „Коломийка" і „Вальса", мав тільки добрі моменти на цьому вечорі. Та саме ці добрі моменти дають підставу вірити, що хор при доброї волі, широму бажанні, і наполегливій праці, може осягнути те, що одно дня цілий концерт буде одним добрим, ясним моментом.

Теодор Терен-Юськів.

З НАШИХ БУДНІВ

„СТАРА ВОЙНА" ТАНЦЮЄ...

Що „стара война", то „стара война": завжди в авангарді, завжди на головних позиціях!

Поки спам'ятались дивізійники, уписти, чи наші корейці, а нюйоркські УСС-и під командою д-ра Калини, вже зробили „Стрілецький Равт", першу військову забаву у цьому сезоні!

Є ще, значить, порох у наших порохівницях! — як сказав би Тарас Бульба (не-Боровець). Не заржавіли ще козацькі шаблі! Не покорчились від подагри козацькі ноги.

Ноги є, взагалі, дуже важка річ, зокрема у формаціях нєзмоторизованих, нескавалеризованих, а при т. зв. простих „шлапаках". Служать при муштрі і в маршах, служать у наступі, служать при відступі (звідси пословиця піщанна: „Дав ногам знати"). Вірно служать стрілецтві при „фасуванні менажі". А скільки вони настоялися з дівчатами під вікнами, чи на перелазах. — про це не тільки М. Островерха міг би багато сказати.

Та й ніколи не зрадили вони (ноги, не дівчата) УСС-а в танці, чи то на вечерницях по приходствах, чи на балях по „Бесідах", і в часі війни, і потім, під час миру.

Хочемо вірити, що вони не заведуть „стару войну" і тепер, під час „холодної війни", а головно на суботішньому равті. А буде там грізна конкуренція, бо „нові", старші (рангою) УСС-и, як пан отаман Гірняк, прийдуть вже зі своїми внуками. Та це річ нормальна, що прибуває свіжий дорість і приходить „зміна варти". Треба ж комусь перебрати ці гарні, воєнні традиції, які „стара война" так довго зберігала. Треба, щоб якась молодша рука перехопила штафету з рук осиві…, які несли її через боєвища, фронти, кордони, і принесли аж сюди, за Велику Воду.

Треба також, щоб молодші і моторніші ноги перебрали службу на „свінговому", чи „танговому" відтинку, коли старші ветерани відмашерують на тимчасовий відпочинок до буфету, або розгорнуть бриджеву стратегію при зелених столиках.

Знаємо, що таких заступників знайдеться чимало, що на равт насеіє солідна підкріплення з інших, молодших формацій, до корейських жовтодзюбів включно. Знаємо, що Бетховен „Галю" закветчають своєю появою, моя ниніі кітиці квітів, наші милі, прекрасні, молоді пані (старих в Америці немає!) Взагалі, хочеться сказати, при цій нагоді:

— Молоді пані і панове! Не оминайте таких нагод, як завтрішній равт!... Це не звичайна собі забава, це ж немов би прогулянка в Історію України! Таких нагод багато вже не буде. Коли погуєте, що хтось скаже: „О, о, подивитеся, як Никифор Гірняк витинає вальчика!" — хоч це невірно сказано! То вже не Гірняк, а легенда, це ціла епоха, яка пройшла, прогомоніла і ніколи не вернеться.

Закарбуй собі її у молодій пам'яті, молода, красна Панноиько! Може колись, як Бог дозволить вернутися додому, ти сидітимеш у затишній кімнаті, в крузі власної сім'ї, і показуватимеш своїм дітям давні альбоми з фотографіями, ще з Америки... А глянувши на одну з них, скажеш із неприхованою тугою та гордістю:

— Глянь, доню, я колись танцювала з Львом Лепким і з Романом Купчинським!

А твій головик, що сидітиме поруч тебе і цмокатиме люльку, скаже й собі гзвакувато:

— Умм, так, я тоді різав у бриджа з містером Галичиним, з П'єром Постолом і з малим Гірняком!

А не скаже, лайдачиня, скількох тоді „прорізав"... Бо що програв, то певне! На цьому відтинку ще ніхто не побив „старої войни"!

Ікер.

Спорт

ВДАЛИЙ ПОЧАТОК НОВОГО ФУТБОЛЬНОГО СЕЗОНУ

УСК НЮ ЙОРК — БРОНКС СКАТС 7:0 (1:0)

УСК: Ю. Цьолко — М. Шмігель, Р. Підгорецький — А. Лапичак, В. Сервнт, Ю. Колодій — М. Коваленко, Ю. Лектей, Є. Голюка, О. Банах, Р. Павлюк, Ю. Голюка.

Факти: Ворота — 42 хв. 1:0 Банах, 55 хв. 2:0 Павлюк, 59 хв. 3:0 одинадцятка Банах, 60 хв. 4:0 Ю. Голюка, 79 хв. 5:0 Банах, 81 хв. 6:0 Банах, 89 хв. 7:0 Павлюк. Корнери — 8:3 для УСК. Вільні — до УСК 10, до Б. Скатс 9. Суддя: Мек Карті. Глядачів біля 300.

Ню Йорк, 27 вересня 1953. — Стайнвей Овал. — Вже на початок сезону 1953-54 УСК-ові припало „хрестити" нового „близнюка" нюйоркської футбольної Національної Ліґи, шкотів з горішньої дільниці Ню Йорку — Бронксу. УСК показався „щедрим" „хресним батьком" і новик з Метрополітан Ліґи довідався, що в Нац. Лізі ворота його противників будуть трохи вущі й що ті ж противники здаватимуться п'ятнадцяткою, а не одинадцяткою.

УСК виступив до перших змагань без Є. Аридта і заповіджених Б. Завадівського та А. Голюки, натомість із двома юніорами М. Коваленком і Ю. Лектей. Дебюти обидвох заповідаються, що з них будуть технічно добрі футболісти. Своє „поліпшування" вони знайдуть в новозорганізованій другій дружині й вставками в „першу".

Як на початок сезону УСК показав гарну гру системою, зближеною до консенквентного ММ. Це і є секретом успіхів УСК-у в змаганнях проти американських дружин копаного м'яча, що грають довгий „гурра" футбол. В першій половині УСК грав за багато в широчінь — „переґравав" — з великим неклесниям гри і тверді, хоч технічно неозброєні, шкоти держалися добре. В другій половині їх вичерпали короткі подачі усківців і вони були безрадними запобігти „паданню" ґолів.

В УСК-ові потрібно відмітити зіграність як дружини так і поодиноких формацій. Найжертвеннішим на площі був Ю. Колодій, що разом з А. Лапичаком „патронував" середину площі. Спеціяльно добре розумілися Р. Павлюк і О. Банах. Останній своїми чотирма ґолями давав тренінґ доброму воротареві шкотів. Ф. Голюка футбольно „змужнів".

НАСТУПНА НЕДІЛЯ:

ЙОНКЕРС АМЕРІКЕНС — УСК НЮ ЙОРК

В неділю, 3 жовтня грають: Палермо — Прага, Патерсон — Мальта, Бронкс Скатс — Дениш, Свідіш — Везувіяна.

УСК виїздить до Йонкерсу, де на прекрасній зеленій мураві мусітиме „зібратися", щоб принести точки додому. Доїзд автобусом і автом: Pelton Field — Pelton Street & McLean Ave. — 7th Ave. Express до Van Cortland Park. „Тролей-босом" до McLean & South Broadway. Автом: Henry Hudson Parkway до 125th St. & Broadway. На північ по Broadway до McLean Ave. Направо до Van Cortland Park Ave.

Роман Лисняк.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ТАРЗАН, ч. 3160. Обслідування

WHEN TARZAN CAME FOR THE SECOND TIME THAT NIGHT TO THE LEOPARD GOD'S TEMPLE, THE CANOES LINING THE RIVER BANK TOLD HIM THAT THE LEOPARD MEN WHO HAD ESCAPED THE UTENGA AMBUSH ALSO HAD RETURNED.

DROPPING TO THE GROUND HE STEPPED AMONG THE CANOES AND PUSHED ALL SAVE ONE OUT INTO THE CURRENT.

QUICKLY, THEN, HE RAN TOWARD THE BUILDING, SCALED ONE OF THE PILES TO THE VERANDA AND A MOMENT LATER PAUSED BENEATH A LIGHTED WINDOW.

Коли Тарзан вдруге цієї ночі прибув до святині божка леопардолюдей, ряди каюків вздовж берега річки сказали йому, що леопардолюди, які врятувалися перед наскоком ютенгів, також повернулися.

Скочивши на землю, він пішов між каюки і всіх їх, крім одного, пустив на течію. Тоді швидко побіг до будинку, видрапався одним із стовпів на веранду і хвилину пізніше зупинився під освітленим вікном.